

\Hindi

Japyatmaka Rahasyatrayanirupanam

——
जप्यात्मक रहस्यत्रयनिरुपणम्

——
Document Information

Text title : Japyatmaka Rahasyatrayanirupanam

File name : japyAtmakarahasyatrayanirUpaNam.itx

Category : raama, rAmAnanda

Location : doc_raama

Author : rAmAnandAchArya

Proofread by : Mrityunjay Rajkumar Pandey

Description/comments : Rahasya Traya means the three main mantra of any lineage which is given by Acharyas

Latest update : June 20, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

June 20, 2024

sanskritdocuments.org

Japyatmaka Rahasyatrayanirupanam

જાપ્યાત્મક રહસ્યત્રયનિરૂપણમ્

સઞ્જાપ્યસ્તારકાપ્યો મનુવર ઇહ તૈર્વહ્નિબીજં યદાદૌ
રામોડેપ્રત્યયાન્તો રસમિતશુભદસ્વક્ષરઃ સ્યાન્નમોડન્તઃ ।
મન્ત્રો રામદ્વ્યાપ્યઃ સકૃદિતિયરમપ્રાન્વિતો ગુહ્યગુહ્યો ભૂતાક્ષુ-
ત્સાપ્યવાર્ણઃ સુકૃતિભિરનિશં મોક્ષકામૈર્નિષેવ્યઃ ॥ ૧ ॥

અથ મન્ત્રરાજરહસ્યમ્

મન્ત્રાણાં વ્યાપકાનાં ભગવત ઇહ ચાવ્યાપકાનાન્તુ મધ્યે-
તિશ્રેષ્ઠો વ્યાપકઃ સ શ્રુતિમુનિસુમતઃ શિષ્ટમુખ્યૈર્ગૃહીતઃ ।
નિત્યાનામાશ્રયોડયં પરિત ઉરુશુભો રામમન્ત્રઃ પ્રધાનઃ
પ્રાપ્યોડય પ્રાપકશ્ચ પ્રચુરતરગુણજ્ઞાનશક્ત્યાદિકાનામ્ ॥ ૨ ॥

યાવદ્દેદાર્થગર્ભ પ્રણવિ જગદુદાધારભૂતં સબિન્દુ
પ્રવ્યક્તં રામબીજં શ્રુતિમુનિગદિતોત્કૃષ્ટષડ્વ્યાપ્તિભેદમ્ ।
રેકુારુઢત્રિમૂર્તિ પ્રચુરતરમહાશક્તિ વિશ્વોન્નિદાનં
શશ્વત્સંરાજતે યદ્ધિવિધસકલસમ્ભાસમાનપ્રપચ્યમ્ ॥ ૩ ॥

તત્રાદ્યેન પદેન રેણ ભગવાન્ સીતાપતિઃ પ્રોચ્યતે
શ્રીરામ જગતાં ગુણૈકનિલયો હેતુશ્ચ સંરક્ષકઃ ।
તચ્છેષી પદતોડયતો ભગવતોડનન્યહશેષત્વકં
વ્યાવૃત્તિસ્તુ સુરાન્તરાદિગતસત્તચ્છેષતાયા મુહુઃ ॥ ૪ ॥

પિતાપુત્રત્વસમ્બન્ધો જગહારણવાચિના ।
રક્ષયરક્ષકભાવશ્ચ રેણ રક્ષકવાચિના ॥ ૫ ॥

શેષશેષિત્વસમ્બન્ધશ્ચતુર્થ્યા લુપ્તયોચ્યતે ।
ભાર્યા ભર્તૃત્વસમ્બન્ધોડયનન્યહત્વવાચિના ॥ ૬ ॥

અકારેણાપિ વિજ્ઞેયો મધ્યસ્થેન મહામતે ।

स्वस्वामिभावसम्बन्धो मकारेणैव कथ्यते ॥ ७ ॥

आधाराधेयभावोऽपि ज्ञेयो रामपदेन तु ।

सेव्यसेवकभावस्तु यतुर्थ्यां विनिगद्यते ॥ ८ ॥

नमः पदेनाभ्यर्चनेन त्वात्मात्मीयत्वमुच्यते ।

षष्ठ्यन्तेन मकारेण भोग्यभोक्तृत्वमप्युत ॥ ९ ॥

ज्ञानानन्दस्वरूपोऽवगतिसुभगुणो मेन वेद्योऽणुमानो

देहादेरप्यपूर्वो विविदितविविधस्तत्प्रियस्तत्सहायः ।

नित्यो ज्ञवस्तृतीयेन तु भलु पदतः प्रोच्यते स्वप्रकाशो

जिज्ञासूनां सदेत्थं शुभनतिसुमते शास्त्रवित्सज्जनानाम् ॥ १० ॥

मवाच्योऽहं वाच्याय शेषभूतोऽस्मि सर्वदा ।

धृतीत्यमेव बोध्यो ज्ञैर्वाङ्ग्यार्थस्तद्विवित्सया ॥ ११ ॥

रामायेति यतुर्थेन श्रिया देव्यास्तु सर्वदा ।

येतनाऽयेतनानाञ्च रमणाश्रयतेर्यते ॥ १२ ॥

स सर्वविधबन्धुत्वं सर्वप्राप्यत्वमेव य ।

सर्वप्रापकता तेन तथा योभयविद्गता ॥ १३ ॥

उच्यते तत्पदेनैव सख्यिदानन्दरूपता ।

यावद्विभूतिनेतृत्वं श्रीरामब्रह्मणो मतम् ॥ १४ ॥

रागादिकारणो बन्धो तेनैव विनिवर्त्यते ।

बन्धुत्वप्रतिपत्तिश्च भासमाना विचारतः ॥ १५ ॥

तथ्यतुर्थ्यां स्वानुभूतैर्दुर्ग्रहप्रार्थनीयते ।

विषयान्तरसेवाऽपि प्राप्ता सा विनिवर्त्यते ॥ १६ ॥

पदेन नेनात्र तु पञ्चमेन प्रकथ्यतेऽथो तदनन्यशेषता ।

उच्यं तदन्यार्थमपि स्वतन्त्रता निवर्त्यतेऽतः सततं स्वकीया ॥ १७ ॥

पदेन षष्ठेन म धृत्यनेन स्वस्वाम्यनन्याहङ्कशेषताऽपि ।

समुच्यते येतनवाचिना तु तत्किङ्करत्वैककृत्वमेव ॥ १८ ॥

उपायार्थपरेणसावभ्यर्चनमसोच्यते ।

उपायो हि मवाच्यस्य स्वाच्यो राम एव सः ॥ १९ ॥

बीजेनैवाथ ज्ञवस्य स्वरूपं प्रतिपाद्यते ।

રામાયેતિ પરસ્યાપિ ચતુર્થ્યા તત્કલસ્ય ચ ॥ ૨૦ ॥

ઉપાયસ્ય ત્વખાણેન નમઃ ખાણેન ચોચ્યતે ।

સખાણેન મકારેણ ષષ્ઠ્યન્તેન વિરોધિનઃ ॥ ૨૧ ॥

તાત્પર્યાર્થો શેષવેદશાસ્ત્રાભિરુચિસંશ્રયઃ ।

વાક્યાર્થઃ પ્રાપ્યસમ્બન્ધિસ્વરૂપાભિનિરૂપણમ્ ॥ ૨૨ ॥

તારકસ્ય પ્રાધાનાર્થસ્વરૂપનિરૂપણમ્ ।

સમ્બન્ધસ્થાનુસન્ધાનમનુસન્ધ્યર્થ ઇષ્યતે ॥ ૨૩ ॥

અથ મન્ત્રરત્નરહસ્યમ્

ઉક્ત્વેત્યં તારકાર્થં તુ દ્વયાર્થઃ પ્રતિપાદ્યતે ।

વિમત્સરાઃ પ્રપશ્યન્તુ પ્રગૃહ્ણન્ત્વવચન્તુ ચ ॥ ૨૪ ॥

શ્રીરામદ્વયમન્ત્રમદ્ભુતતમં વાક્યદ્વયં ષટ્પદમ્ ।

બાણાક્ષિપ્રમિતાક્ષરન્તુ ખલુ વિહ્લિ ત્વં દશાર્થાન્વિતમ્ ॥ ૨૫ ॥

યુક્તં તત્ત્રિપદૈસ્તુ તત્ર સુમતે પૂર્વં શુભસ્યાસ્પદમ્ ।

વાક્યં પચ્ચદશાક્ષરં તદનુ દિગ્વર્ણાત્મકં તૂત્તરમ્ ॥ ૨૬ ॥

સર્વાધીશેશ્વરસ્યામેહેતુરત્રાભિધીયતે ।

સીતા પુરુષકારાર્થા શ્રીત્યનેન પદેન તુ ॥ ૨૭ ॥

મતા મુરુષકારસ્ય નિત્યસમ્બન્ધ ઉચ્યતે ।

રામચન્દ્રેતિ પદતો વાત્સલ્યાદિગુણસ્ય ચ ॥ ૨૮ ॥

ચરણાવિત્યનેનૈવ વાત્સલ્યાદિકસીતયોઃ ।

વિલક્ષણસ્ય દિવ્યસ્ય વિગ્રહસ્યાશ્રયસ્ય ચ ॥ ૨૯ ॥

શરણેતિપદેનૈવોપાયસ્તદ્વિગ્રહો બુધૈઃ ।

ઉપાયાધ્યવસાયસ્તુ પ્રપદ્ય ઇતિ વર્ણ્યતે ॥ ૩૧ ॥

પ્રાપ્યં મિથુનમેવેતિ શ્રીમતે પદતો મતમ્ ।

રામચન્દ્રેતિ પદતઃ સ્વામિત્વં પ્રતિપાદ્યતે ॥ ૩૧ ॥

વિભક્તયાયેતિપદતઃ શેષવૃત્તિર્મહાત્મભિઃ ।

વિરોધિનો નિરાસસ્તુ નમઃ પદેન વર્ણ્યતે ॥ ૩૨ ॥

तात्पर्यार्थोऽस्य विज्ञेय आचार्यरुचिसंश्रयः ।
 वाक्यार्थो मन्त्ररत्नस्य त्वय निर्णीयते बुधैः ॥ ३३ ॥
 प्राथ्यप्रापकसम्बन्धस्वरूपाभिनिर्णयम् ।
 प्रधानार्थस्तु तद्युग्मकैर्दुर्यस्य प्रधानता ॥ ३४ ॥
 स्वदोषाभ्यनुसन्धानमनुसन्ध्यर्थ उच्यते ।
 अवेवमेवानुसन्धेयं मोक्षकामैरुर्द्धवम् ॥ ३५ ॥

अथ यरमन्त्ररत्नस्यम्

प्रोक्ता वत्सक! मन्त्ररत्नविवृतिः सन्मानसाभीष्टं
 सद्भेदं सङ्घटित्यवेत्ति यरमं निर्णीतवाक्यार्थकम् ।
 रामीयं छि तदीयमन्त्रनिरतैरुद्धोधीयं परं
 द्वात्रिंशत्प्रमिताक्षरं मनुपदं द्वयर्द्धं जगद्विश्रुतम् ॥ ३६ ॥
 अत्रोपायान्तरस्याथो निवृत्तिः प्रतिपाद्यते ।
 सङ्घटित्येवकारेण तूपायनिरपेक्षता ॥ ३७ ॥
 प्रपन्नायेतिपदतस्तूपायस्थानमुच्यते ।
 उपायत्वं भगवतस्तवेति पदतस्तथा ॥ ३८ ॥
 अस्मीत्यनेन योपायस्वीकारः प्रतिपाद्यते ।
 समास्यर्थेति शब्देन तूपायानन्धतोच्यते ॥ ३९ ॥
 यकारतोऽनुक्तसमुच्चयार्थतो निगद्यते त्वन्य उपाय आत्मवित् ।
 उपायसंसेव्यधिकारिलक्षणं पदेन वै याच्यत इत्यनेन तु ॥ ४० ॥
 अथाभयमितिप्राप्तिप्रतिबन्धकवारणम् ।
 सर्वभूतेभ्य इत्येव प्राथ्यस्य प्रतिबन्धकम् ॥ ४१ ॥
 ददामीतिपदेनाथोपायस्य सर्वशक्तिता ।
 अेतदित्येवपदतोऽसंशयत्वमित्तीर्यते ॥ ४२ ॥
 प्रतमेतत्पदेनाथो तद्दार्ढ्यमभिधीयते ।
 निर्भरत्वानुसन्धानं ममेतिप्रतिपाद्यते ॥ ४३ ॥
 तात्पर्यार्थोऽस्य विज्ञेयः शरण्यरुचिसंश्रयः ।
 तत्राप्रापकस्वरूपस्य वाक्यार्थोऽथ निर्णयम् ॥ ४४ ॥

प्रधानार्थः परेशस्य स्वरुपस्य नरुपलाम् ।

नरुलरत्वानुसन्धानमनुसन्ध्यर्थ उच्यते ॥ ४५ ॥

एतल जगद्गुरु श्रीरामानन्दाचार्ययतराजप्रणीते श्रीवैषणवमताञ्जलास्करे

जध्यात्मक रलस्यत्रयनरुपलाम्को द्वरतीयप्रश्नोत्तराण्यो

द्वरतीयः पररिच्छेदः ॥ २ ॥

Encoded and proofread by Mrityunjay Rajkumar Pandey

Japyatmaka Rahasyatrayanirupanam

pdf was typeset on June 20, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

